אין ליכט פון תורה

דאס בית המקדש

מצב ירושלים

אין די צווייי "ספרים ווערט בעשריבען און ערקלערט אויף ריכטיג די הייליגע שטאדט ירושלים, און אללע הייליגע געגענדין פון אונזער פאטער לאנד, אויך אללע כלים פון בית המקדש די געוויכט פון גאלד אונד זילבער אונד אבנים טובות אונד די קונצטשטיקען וואס איז געוועזען אין יעדער כלי אויס געארבייט, אונד די געהיימע טויערען, וועלכע ירושלים האט געהאט אונטער די ערד.

ערשטער טהייל.

הוצאת „אמונה פאבלישינג"

142 RODNEY STREET
BROOKLYN, N. Y. 11211

הקדמה

דָאס סֵפֶר עֶנְטְהַאלְט דִיא בֶּעשְׁרַייבּוּנְג פוּן דֶער שְׁטָאדְט יְרוּשָׁלַיִם ווִיא אַזוֹי דִיא שְׁטָאדְט יְרוּשָׁלַיִם אִיז גֶעוֶועהְן פַאר 2638 יָאהְר אוּנ אַלֶע הֵיילִיגֶע גֶעגֶענְדֶע. אוּנ דָאס בֵּית הַמִקְדָשׁ וָואס שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ ע"ה הָאט גֶעבּוֹיעֶט. אִין דָאס צְוֵוייטֶע בֵּית הַמִקְדָשׁ וָואס דֶער קֶענִיג הוֹרְדוֹס הָאַשְׁקְלוֹנִי הָאט עֶרְנַייעֶט אוּנ אַלֶע כֵּלִים פוּן דֶעם בֵּית הַמִקְדָשׁ אוּנ דִיא טַייעֶרֶע אַרְבַּייט פוּן דִיא כֵּלִים. אוּנ צוּ וָואס מֶען הָאט יֶעדֶע כְּלִי בֶּענִיצְט. אוּנ דָאס גֶעוִויכְט פוּן דֶעם גָאלְד פוּן דִיא כֵּלִים. אוּנ דִיא קְלֵיידֶער פוּן דִיא כֹּהֲנִים אוּנ דֶער שְׁטָאף מִיט דֶעם גָאלְד וָואס אִיז גֶעוֶועהְן גֶעשְׁטִיקְט אִין דִיא קְלֵיידֶער. אוּנ דָאס מוּסְטֶער פוּן יֶעדֶען קְלֵייד עֶקְסְטִיר אוּנ צוּ וָואס אוּנ וֶוען מֶען הָאט יֶעדֶעם קְלֵייד בֶּענִיצְט. אוּנ דִיא טַייעֶרֶע שְׁטֵיינֶער פוּן דֶעם חוֹשֶׁן וְאֵפוֹד וָואס דֶער כֹּהֵן גָדוֹל הָאט גֶעטְרָאגֶען. יֶעדֶער שְׁטֵיין אִיז עֶקְסְטִיר בֶּעשְׁרִיבֶּען. ווִיא יֶעדֶער שְׁטֵיין הֵייסְט. אוֹיף אַלֶע שְׁפְּרַאכֶען. אוּנ ווִיא מֶען בֶּעקוּמְט דִיא שְׁטֵיינֶער. אוּנ דִיא אֵיינֶענְשַׁאפְט וָואס יֶעדֶער שְׁטֵיין הָאט אִין זִיךְ. פוּן יֶעדֶען שֵׁבֶט עֶקְסְטִיר. אוּנ דִיא קְרַייטֶער פוּן דִיא קְטוֹרֶת וָואס דֶער כֹּהֵן גָדוֹל הָאט מַקְטִיר גֶעוֶועהְן אִין בֵּית הַמִקְדָשׁ. יֶעדֶעם קְרַייטֶער ווִיא מֶען בֶּעקוּמְט עֶס אוּנ ווִיא מֶען רוּפְט עֶס אִין אַלֶע שְׁפְּרַאכֶען. אוּנ צוּ וָואס יֶעדֶעם קְרַייטֶער ווִירְד בֶּענוּצְט. אוּנ דִי גְרֶעסְטֶע ווְאוּנְדֶער וָואס מֶען הָאט גֶעזֶעהֶען פוּן דִיא קְטוֹרֶת. אוֹיךְ ווִירְד בֶּעשְׁרִיבֶּען אַלֶע כֹּהֲנִים וָואס זֶענֶען

גֶעוֶועהן פוּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן בִּיז דָאס בֵּית הַמִּקְדָשׁ אִיז חָרוּב גֶעוָוארִין. אוּנ וָואס עֶס הָאט זִיךְ פַּאסִירְט מִיט דִיא יוּדֶען בִּיז טִיטוּס קֵייזֶער פוּן רוֹים הָאט דָאס בֵּית הַמִּקְדָשׁ מִיט דֶער שְׁטָאדְט יְרוּשָׁלַיִם חָרוּב גֶעמַאכְט. דָאס אַלֶעס הָאבּ אִיךְ אַרוֹיס גֶענוּמֶען פוּן שַׁ״ס וּפוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים. אוּנ אוֹיס עֶנְגְלִישׁ פְּרַאנְצֶאזִישֶׁע שְׁרִיפְטֶען אִיבֶּער הוֹיפְּט בִּין אִיךְ זֶעלְבְּסְט פִיער מָאהל גֶעוֶועהן אִין רוֹים אוּנ הָאבּ אַלֶעס אַרוֹיס גֶענוּמֶען פוּן דִיא בֶּעשְׁרַייבּוּנְגֶען פוּן יוֹסֵף בֶּן גוֹרְיוֹן הַכֹּהֵן. אוּנ פוּן דִיא שְׁרִיפְטֶען פוּן דִיא גֶעזַאנְדְטֶע וָואס דֶער קֶענִיג תַּלְמַי פוּן מִצְרַיִם הָאט גֶעשִׁיקְט מֶען זָאל אַלֶעס בֶּעשְׁרַייבֶּען. הָאבּ אִיךְ דָאס אַלֶעס בֶּעשְׁרִיבֶּען אוֹיף אֵיין רֵיינֶער שְׁפְּרַאכֶע עֶס זָאל יֶעדֶער קֶענֶען פַאר שְׁטֵיין. אוּנ יֶעדֶער זָאל זֶעהֶען אוֹיף וָואס מִיר הָאבֶּען צוּ קְלָאגֶען וָואס מִיר הָאבֶּען פַאר לוֹירֶען.

בעשרייבונג דער אלטען שטאדט ירושלים מיט דעם בית המקדש ראשון ושני.

1) דיא דריי מויערן וואס רינגלען ארום דיא שטאדט ירושלים מיט דיא צוועלף טויערן. 2) דיא שטאטור דוד פון דרום זייט מיט פייער־שפריץ פון מונד אין פינגערשפיצין פאר דעם פיינד. 3) די שטאטור אברהם פון צפון זייט דאס וועלבע פאר דעם פיינד. 4) די הויפטפלאטצע מיט דיא שטאדט ירושלים. 5) דער פלאטץ ציון מיט דעם ערשטען געביידע מיט דיא שטוהל פון שלמה המלך ע"ה מיט דיא וואפפן צו דער געשיכטע די צווייא פרויען מיט די צוויי קינדער. 6) דער טורם דוד. 7) דער טורם ציון. 8) דער קאניגליכע פאלאסט מיט דעם געריכט־זאאל אין דער ווארטזאאל מיט דעם גרויסען גארטען (פאראדיס גענאנט). 9) דער קאניגליכע טורם אין די ציטאדעלע פון בתיה די טאכטער פון פרעה. 10) דער פאלאסט פון דער קאניגען בתיה. 11) דער אזיאטישער גארטין פון דער קאניגען בתיה איבער דעם פאלאסט. 12) דיא קליינקען פיר די פריסטערספרויען. 13) דיא בריק וואס מען האט געפיהרט וואסער אין טעמפעל אריין. 14) די בריק וואס האט געפיהרט צו דער האנדעלם גאססע. 15) דער פאלאסט דעם קאניגס הורדוס. 16) דער טורם אנטיוכוס. 17) פאלאסט דעם רוימישען קאנסולס. 18) טורם פון דעם רוימישען פרינץ אנטונינוס מארקוס. 19) דיא בריק וואס פיהרט צום טורם פון אנטונינוס מארקוס. 20) דיא קונסטבריקקע וואס צום אליוועןבערג פיהרט צום צוועקקע דעם ראטהען אפפער. 21) דער בארג מוריה מיט דער קונסט־מויער ארום פון דיא גרויסע שטיינער צו פירציג איילען הויך. 22) דיא שטיינען מיט די בריקקע וואס צו דער וויסטע יריעל פיהרט צום צוועקקע דעם ציג לעזאזל פיהרט אום יום כפור. 23) די קאראללענבריקקע מיט א גאלדענעם באך פון קאניגליכען פאלאסט וואס צום טעמפעל פיהרט.

24) די אנקופטהאללע אויף דעם בארג מוריה פיר דען קאניג שלמה פון דער קאראללענבריקקע. 25) דרייא שאנצען אויף דעם בארג מוריה צו שיצען דעם טעמפעל פיר דעם פיינד, אונ די וואסערלייטונג פיר געברויך צום טעמפעל. 26) די מויער (חומת הר הבית) מיט פינף טויערן אונד גאלדענע גאללעריען מיט בריליאנטענע שייבין, פענסטער מיט גאלדענע ראמען אונד ווייסע מארמאר זיילען מיט גאלדענע קאפיטאלען מיט פערשידענע צימערן (לשכות). 27) דאס גאלדענע טויער שושן מיט דיא אויסגעשניצטע שטאדט איבער דעם טויער. 28) דיא צוויא זילבערנע טויערן חולדה גענאנט. 29) דאס קריסטאהל טויער קיפוניות גענאנט. 30) די איבערצימערן איבער דיא מויער פיר די פריסטער, לעוויטען וואס דעם טעמפעל היטען. 31) דיא אינוויינגסטער מויער פון הר הבית מיט דיא לאושען אונד בענק פיר דיא אלטע לייט צום זיטצען. 32) דיא לאמפען אין חצר הבית וואס זייא האבען בעלייכטעט דיא גאנצע שטאדט ירושלים דיא צווייטע נאכט סוכות. 33) די אפענע האללע אין חצר צום פערברענען איין אפפער וואס איז טמא געווארען (בית הבירה גענאנט). 34) דיא האללע פון דיא ערשטע קלאססע סנהדרין. 35) דאס בעט-הויז וואס דאס פאלק האבין דארט דעם מארגענס קריאת שמע געזאגט (בית הכנסת גענאנט). 36) דיא טרעפין וואס האבען ארויף געפיהרט אין דיא פרויען האללע. 37) דיא גאלדענע גאללעריען איבער דיא פרויען האללע וואס דיא פרויען דארט דיא צווייטע נאכט סוכות געשטאנדען זינד. 38) דיא פיער האללען אונד דיא פרויען האללע (חצרות קטורת גענאנט). 39) דיא צווייטע קלאססע סנהדרין אין עזרת נשים. 40) דיא טראהן האללע וואס דער קעניג איין מאהל אין זיבען יאהר שמיטה דיא פרשה פארגעלעזען האט. 41) דיא פינפצעהן טרעפין וואס מען האט פינפצעהן קאפיטעל תהלים געזונגען אונ געשפיעלט. 42) דרייא האללען אונטער איין דאך וואס אויבען די קינסטלערישע מקוה פיר דעם

כֹּהֵן גָּדוֹל אוֹיף יוֹם כִּפּוּר אִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים אַרֵיין צוּ גֵיין (בֵּית הַפָּרוֹת).
43) דִיא גְרוֹיסֶע הַאלֶע בֵּית הַמּוֹקֵד מִיט דִיא פִיער אֵיינְגֶעווֵיינִיגְסְטֶע
קְלֵיינֶע הַאלֶען. 44) דִיא מוֹיֶער אַרוּם דֶעם טֶעמְפֶּעל מִיט דִיא זִיבֶּען
טוֹיעֶרְן אוּנְד דְרֵייצֶעהְן טִיעֶרֶען מִיט דְרֵייצֶעהְן פְּרוֹכֶתִין אוּנְד גַאלְד
גַאלֶערִיעֶן. 45) דָאס עֶרְשְׁטֶע טוֹיעֶר פוּן נְחוֹשֶׁת מְמוֹרָט (נִיקָנוֹר גֶע-
נַאנְט). 46) דְרַייא טוֹיעֶרְן פוּן דָרוֹם זַייט פוּן דִיא עֲזָרָה מִיט דִיא
פָארְהַאלֶען. 47) דֶער פָארְפְּלַאטְץ פַאר דֶער מוֹיֶער מִיט דִיא גֶע-
פְּלַאכְטֶענֶע גַאלֶערִיעֶ (חֵיל וְסוֹרֵג גֶענַאנְט). 48) דֶער צְווייטֶער טְהֵייל
אִין טֶעמְפֶּעל (עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל גֶענַאנְט). 49) דֶער דְרִיטֶער טְהֵייל אִין
טֶעמְפֶּעל (עֶזְרַת כֹּהֲנִים גֶענַאנְט). 50) דָאס שֶׁעכְט-הויז מִיט דִיא אַכְט
זֵיילֶען אוֹיף צוּ הֶענְגֶען דָאס פְלֵייש פוּן דִיא קָרְבָּנוֹת. 51) דִיא אַכְט
מַארְמָארְטִישֶׁען אָפּ צוּ אַרְבֵּייטֶען דָאס פְלֵייש פוּן דִי קָרְבָּנוֹת. 52) דָאס
שְׁטֵיינֶערְנֶע מִזְבֵּחַ וָואס מֶען הָאט מַקְרִיב גֶעוֶועזֶען קָרְבָּנוֹת. 53) דֶער
יָם הַנְּחוֹשֶׁת אוֹיף דִיא צְווֶעלְף אָקְסֶען וָואס פוּן דִיא מַאהלֶער הָאט
גֶערִינֶען וַואסֶער אוּנ' עֶס הָאבֶּען זִיךְ גֶעוַואשֶׁען צְוָועלְף כֹּהֲנִים אוֹיף
אֵיין מָאהל. 54) דִיא טְרֶעפִּין וָואס הָאבֶּען אַרוֹיף גֶעפִירְט אִין אוּלָם
אַרֵיין. 55) דִיא גְרוֹיסֶע אֶפְנוּנְג פוּן דֶעם אוּלָם מִיט פִיער טִיעֶרֶען
אִין הֵיכָל אַרֵיין. 56) דָאס הֵיכָל אִין דָאס קָדְשֵׁי קָדָשִׁים מִיט דִיא
אַכְט אוּנ' דְרֵייסִיג תָּאִים. 57) דֶער בְּרִילַאנְטֶענֶער קָאמְפּוֹס וָואס הִילְנִי
הַמַּלְכָּה הָאט גֶעשֶׁענְקְט שְׁטַאטְט אֵיין זוּנְן זֵייגֶער (נִבְרֶשֶׁת זָהָב נוֹצֵץ
גֶענַאנְט). 58) דֶער גָאלְדֶענֶער דַאךְ פוּן הֵיכָל מִיט דֶעם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים
מִיט שְׁפִּיזֶען דָאס דִיא פֵייגֶעל זָאלֶען דֶעם דַאךְ נִישְׁט פַאר אוּנְרֵיינִיגֶען
(כָּלְיָא עוֹרֵב גֶענַאנְט). 59) דִיא גָאלְדֶענֶע גַאלֶערִיעֶ פוּן דֶעם אוּלָם
מִיט שְׁפִּיצֶען, אוֹיךְ פָאר דִיא פֵייגֶעל. 60) דָאס אוֹיס עֶרְווֶעהלְטֶע
אָרְט מִיט דֶעם כֹּהֵן גָּדוֹל וָואס עֶר הָאט פַאר בְּרֶענְט דִיא פָּרָה
אֲדוּמָּה.

דָאס אַלֶעס הָאבּ אִיךְ אַרוֹיס גֶענוּמֶען פוּן פֶערְשִׁיעדֶענֶע שְׁרִיפְ-

טען איבער הויפט פון מאנוסקריפטען פון וואטיקאן אונ האב דאס אללעס פון פערשיעדענע מאטעריאלען דורך קינסטלערישע הענדע דארשטעלען לאסען. גישט דורך איין פערגראססערונגס גלאז צוא זעהען, נאר איין נאטירליכעס געביידע וועלכעס איך 9 יאהרע גע־ארבייטעט האבע, אונד 4 מאהל רוים בעזוכט וועגען די מאנוסקריפ־טען אין וואטיקאן קענען צו לערנען, אונ דיא אללע צוא זאממען געזאמעלטע שריפטען האב איך אין העבראישער אויך אין דייטשער שפראכע איין ווערק הערויס געגעבען. אויך האבע איך מיין געביידע פאטאגראפיש אבצייכנען לאססען אונד דיא בילדער אין נאטירליכע פארבען ארויס געגעבען וועלכע דיא אללע גרויסע געלעהרטע פאן דער יעצטיגער צייט וועלכע דיא געביידע אונד דאס מאנוסקריפט ביא מיר געזעהען האבען אונד מיט מיר געשפראכען, דיא האבען מיר שריפטליך איהרע צו שטיממונג געגעבען. איך בין אין דער זיכערער האפנונג, וועלכער מיין ווערק לעזען ווירד אונ די בילדער אנזעהען, זא ווירד דאס איהם געוויס איין גראסעס פערגניגען מאכען.

יהושע יוסף כלבו אוים ווארשוי.

פערפאססער פאן דער ערשטען בערימטעסטען ארכעלאגישען אויסשטעללונג.

1.

איבערזעטצט פאן דיא שריפטען פון דיא געוואנדרעטע פאן עגיפטען.

דיא געוואנדערטע פון עגיפטען האבען איהרען קעניג תלמי פון עגיפטען געשריבען. אזוי וויא מיר האבין גירייזט, האבין מיר גיטראפין איין שטאט וואס זיא הייסט דיא גרויסע שטאט ירושלים לויט וויא מיר האבען דיא שטאט בעמערקט איז דיא שטאדט

גרויס 40 קוואדראט מיילען. איהרע הויפט פלעטצע מיט איהרע גאססען זינד געבויעט אויף בערגע. דיא שטראססען אונ דיא גענגע שליסען זיך הערום דער גאנצער שטאדט. אויך זינד דיא גענגע מיט פיעלע טרעפפע געמאכט איינע אונטער דער אנדערע דאמיט מען זאל קענען געהן נידריגער אונ העכער. עקסטרא איז געוועהן גענגע פיר דיא וואס זענען געוועהן אפ געהיט פון טומאה דאמיט זייא זאלען זיך ניט אן ריהרען מיט די מענשען וואס זענען ניט געווען אפ געהיט לויט יודישע געזעטצע.

2.

דיא שטאדט ירושלים מיט איהרע שטראסען. אללע גרויסע מויערן. הויכע טורמען. אונד דיא טויערן וואס שלמה המלך עליו השלום האט געבויעט.

דער 1. טויער האט געהייסען שער אברהם. דאס הייסט דער טויער פון אברהם. ווייל השם יתברך האט איהם געבאטין ער זאל אוועק געהן פון זיין פאטער תרח. איז ער דאס ערשטע מאהל געקומען קיין ירושלים איז ער אריין געגאנגען אין דער שטאדט אויף דעם ארט אונ האט געהייליגט דיא גאנצע שטאט. איבער דעם האט שלמה המלך ע״ה גערופען דעם טויער שער אברהם.

דער 2. טויער האט געהייסען שער דוד ווייל אויף דעם ארט איז שמואל הנביא דאס ערשטע מאהל געקומען צו דוד המלך ע״ה אונ האט איהם נבואות געזאגט אז עס וועט געבויעט ווערען איין בית המקדש אונ עס וועט אן גערופען ווערין בית דוד אזוי האט ער גלייך געשיקט צו ארונה היבוסי ער זאלל איהם דעם פלאטץ מיט דעם בארג מוריה פאר קויפען. האט ארונה ניט געוואלט פאר קויפען. אזוי האט דוד המלך מיט איהם קריג געפיהרט אונ האט דעם פלאץ מיט דעם בארג מוריה ערא בערט אונ האט אויף געשטעלט איין גרויסען טהורם אויף איין אנדענקען אונ האט איהם גערופען מגדל דוד אונ האט באלד געהייליגט

דיא גַאנְצֶע שְׁטָאט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע"ה גֶערוּפֶען דֶעם טוֹיעֶר שַׁעַר דָוִד.

דֶער 3. טוֹיעֶר הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר צִיוֹן וַוייל אוֹיף דֶעם אָרְט הָאט דָוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה גֶעקוֹיפְט דֶעם פְּלַאטְץ צִיוֹן פוּן אֲרַוְנָה עֶר הָאט שׁוֹין יֶעצְט פַאר אִיהְם פּוּרְכְט גֶעהַאט אַזוֹי הָאט עֶר אִיהם דֶעם פְּלַאץ צִיוֹן פַאר קוֹיפְט פִיר פִּיל גָאלְד דַאמָאלְס הָאט מֶען נִיט גֶעשְׁרִיבֶּען קֵיין קָאנְטְרַאקְטֶען נָאר עֶס אִיז גֶעוֶועהן דֶער מִנְהָג דֶער וָואס הָאט גֶעקוֹיפְט אַיין פְּלַאטְץ הָאט גְלַייךְ גֶעמוּזְט אוֹיף בּוֹיעֶן אֵייגֶע גֶעבֵּיידֶע. אַזוֹי הָאט דָוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה אַיין נַייעֶם טְהוּרְם אוֹיף גֶעבּוֹיעֶט פַאר אַיין צַייכֶען. אוּנ הָאט אִיהְם גֶערוּפֶען מִגְדַל צִיוֹן. אוּנ הָאט בַּאלְד דָאס אָרְט מִיט דֶער גַאנְצֶער שְׁטָאדְט גֶעהֵיילִיגְט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע"ה גֶערוּפֶען דֶעם טוֹיעֶר שַׁעַר צִיוֹן.

דֶער 4. טוֹיעֶר הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר יְהוֹשָׁפָט. וַוייל אוֹיף דֶעם אָרְט צוּ טֵיילֶען זִיךְ דִיא טָאהלֶען. פוּן אַיין זַייט אִיז דֶער טָאהל יְהוֹשָׁפָט. אִין דֶער אַנְדֶערֶער זַייט גֶעהט אַיין וַואסֶער וָואס עֶס הֵייסְט נַחַל קִדְרוֹן. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע"ה דֶעם טוֹיעֶר גֶערוּפֶען שַׁעַר יְהוֹשָׁפָט.

דֶער 5. טוֹיעֶר הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר הַשְּׁבָטִים. וַוייל אוֹיף דֶעם אָרְט הָאט יְהוֹשֻׁעַ דָאס לַאנְד צוּ טְהֵיילְט צוּ דִיא 12 שְׁבָטִים עַל פִּי גוֹרָל, וָואס דֶער גוֹרָל הָאט אַרוֹיס גֶעשְׁרִיגֶען אִיךְ בִּין פוּן דֶעם שֵׁבֶט אוּנ יְהוֹשֻׁעַ הָאט גֶעהֵיילִיגְט דָאס אָרְט מִיט דֶער גַאנְצֶער שְׁטָאט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע"ה גֶערוּפֶען דֶעם טוֹיעֶר שַׁעַר הַשְּׁבָטִים.

דֶער 6. טוֹיעֶר הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר הָעַמּוּדִים. וַוייל אוֹיף דֶעם אָרְט הָאט מֶען גֶעבְּרַאכְט דָאס טַייעֶרֶע הָאלְץ אוֹיף דִיא צְווייא גְרוֹיסֶע זַיילֶען וָואס זֶענֶען גֶעוֶועהן אִין בֵּית הַמִּקְדָשׁ. אַיין זַיילֶע הָאט גֶעהֵייסֶען יָכִין. אוּנ דִיא אַנְדֶערֶע הָאט גֶעהֵייסֶען בּוֹעַז. אוּנ אוֹיף דֶעם אָרְט הָאט מֶען דִיא זַיילֶען גֶעאַרְבֵּייט. אוֹיךְ אִיז

בַּייא דֶעם טוֹיעֶר גֶעמַאכְט צְווייא זַיילֶען. אוֹיף אֵיין אַנְדֶענְקֶען אוּנ מֶען הָאט דָאס אָרְט אוּנ דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם גֶעהֵיילִיגְט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע״ה דֶעם טוֹיעֶר גֶערוּפֶען שַׁעַר הָעַמוּדִים.

דֶער 7. טוֹיעֶר הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר הָאֲרָיוֹת. וַוייל אוֹיף דֶעם אָרְט הָאט דָנִיאֵל ע״ה גֶעבֶּעטֶען צוּ גָאט בָּרוּךְ הוּא וֶוען דֶער מֶלֶךְ נְבוּכַדְנֶצַּר הָאט אִיהם גֶעהֵייסֶען וַוארְפֶען אִין לֵייבֶּען גְרוּב, אוּנ דֶער נָאךְ אַז עֶר אִיז נִיצוֹל גֶעוָוארֶען פוּן דִיא לֵייבֶען. אִיז עֶר גֶעקוּמֶען אוֹיף דֶעם אָרְט אוּנ הָאט דָאס אָרְט מִיט דֶער גַאנְצֶער שְׁטָאט גֶעהֵיילִיגְט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ דֶעם טוֹיעֶר גֶערוּפֶען שַׁעַר הָאֲרָיוֹת.

דֶער 8. טוֹיעֶר הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר שְׁכֶם. וַוייל אוֹיף דֶעם אָרְט הָאבֶּען דִיא בְּרִידֶער שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אִין אֵיין הֵייל אוּנְטֶער דֶער עֶרְד בֶּעהַאלְטֶען דָאס גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער וָואס זֵייא הָאבִּין עֶרְאָבֶּערְט פוּן דֶער שְׁטָאט שְׁכֶם. וֶוען זֵייא הָאבֶּען זֵייא אוּים גֶעהַרְגֶעט פַאר זֵייעֶר שְׁוֶועסְטֶער דִינָה. אוּנ הָאבֶּען דָאס אָרְט אוּנ דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט גֶעהֵיילִיגְט אוּנ דָאס גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער הָאבִּין זֵייא מַקְדִישׁ גֶעוֶועהן אוֹיף אֵיין בֵּית הַמִּקְדָשׁ אוּנ דָוִד הַמֶּלֶךְ ע״ה הָאט דָאס אוֹיף גֶעגְרָאבֶּען. אוּנ הָאט דָאס גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער בֶּעהַאלְטֶען צְווִישֶׁען דֶעם גָאלְד וָואס הָאט גִיהֶערְט צוּא דֶעם בֵּית הַמִּקְדָשׁ. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם דֶעם טוֹיעֶר גֶערוּפֶען שַׁעַר שְׁכֶם.

דֶער 9. טוֹיעֶר הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר הַמַּיִם. וַוייל אוֹיף דֶעם אָרְט הָאט מֶען גֶעגְרִינְדֶעט דִיא מַאשִׁינֶען פוּן דֶער וַואסֶערְלֵייטוּנְג וָואס אִיז גֶעוֶועזֶען אִין דֶער גַאנְצֶער שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם אוּנ אוּנְטֶער דֶעם בֵּית הַמִּקְדָשׁ. אַזוֹי וִויא אִיךְ וֶועל וַוייטֶער שְׁרַייבֶּען בַּייא דֶעם בֵּית הַמִּקְדָשׁ. הָאט מֶען דָאס אָרְט אִין דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט גֶעהֵיילִיגְט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע״ה דֶעם טוֹיעֶר גֶערוּפֶען שַׁעַר הַמַּיִם.

דֶער .10 טוֹיֶער הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר יְכָנְיָה. וַוייל דֶער קֶענִיג יְכָנְיָה אִיז גֶעקוּמֶען דָאס עֶרְשְׁטֶע מָאהל קַיין יְרוּשָׁלַיִם. אִיז עֶר גֶעקוּמֶען בִּיז דֶעם אָרְט. אוּנ הָאט וַוייטֶער נִיט גִיקֶענְט גֶעהן. אוּנ עֶר הָאט גֶעמוּזְט צוּרִיק קֶעהרִין. הָאט מֶען דָאס אָרְט מִיט דֶער גַאנְצֶער שְׁטָאט גֶעהֵיילִיגְט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ ע״ה דֶעם טוֹיֶער גֶערוּפֶען שַׁעַר יְכָנְיָה.

דֶער .11 טוֹיֶער הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר יָפוֹ. וַוייל דִי טָאהלִין נֶעבֶּען דֶעם טוֹיֶער זֶענֶען גֶעוֶועהן זֶעהר שֵׁיין. אוּנ זֶעהר גוּט. הָאבֶּען אַלֶע יוּדֶען נָאר גֶערוּהְט בַּייא דֶעם טוֹיֶער. אוּנ וַוייל דֶער שַׂאטִין אִיז גֶעוֶועזֶען זֵייעֶר גֶעשְׁמַאק אוּנ זֵייעֶר גוּט. הָאבִּין זֵייא דֶעם טוֹיֶער צוּם שֶׁענְסְטֶען פַאר צִירְט אוּנ הָאט דָאס אָרְט אוּנ דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט גֶעהֵיילִיגְט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ ע״ה דֶעם טוֹיֶער גֶערוּפֶען שַׁעַר יָפוֹ.

דֶער .12 טוֹיֶער הָאט גֶעהֵייסֶען שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת. וַוייל אוֹיף דֶעם אָרְט הָאט יַעֲקֹב אָבִינוּ ע״ה אָפּ גֶעקוֹיפְט דִיא בְּכוֹרָה בַּייא זַיין בְּרוּדֶער עֵשָׂו פַאר דִיא אוֹיס גֶעזָאטֶענֶע אֲרָבִים. הָאט יַעֲקֹב אָבִינוּ ע״ה בַּאלְד דָאס אָרְט מִיט דֶער גַאנְצֶע שְׁטָאט גֶעהֵיילִיגְט. אִיבֶּער דֶעם הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם דֶעם טוֹיֶער גֶערוּפֶען שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת.

3.

דִיא גַאסֶען פוּן יְרוּשָׁלַיִם. אוֹיס דֶער בֶּעשְׁרַייבּוּנְג פוּן נַדְבָן הָרוֹמִי. דִיא גַאסֶען וָואס זֶענֶען אִין דֶער הֵייךְ אִיז גֶעוֶועהן 9 אוּנ דִיא גַאסְסֶען וָואס זֶענֶען אִין טָאהלֶען זֶענֶען גֶעוֶועהן 2636 גֶעהֵייסֶען הָאבֶּען זֵייא נָאךְ דֶעם אַלֶף בֵּית אוּנ נָאךְ דֶעם אַ״ת בַ״שׁ.

דִיא .1 גַאסְסֶע הָאט גֶעהֵייסֶען רְחוֹב הָעֶלְיוֹן, דִיא גַאסְסֶע אִיז גֶעוֶוען דִיא הֶעכְסְטֶע גַאסְסֶע פוּן גַאנְץ יְרוּשָׁלַיִם, אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען דִיא גַאסְסֶע גֶערוּפֶען רְחוֹב הָעֶלְיוֹן דָאס אִיז טַייטְשׁ אֵייבֶּערְשְׁטֶע גַאסְסֶע.

דיא 2. נַאסְטֶע הָאט גֶעהֵייסֶען רְחוֹב הָעֲסָקִים, אִין דֶער נַאסְטֶע אִיז גֶעוֶוען אַיין אָרְט עֶקְסְטִיר וָואס אַלֶע גֶעשֶׁעפְטִין פוּן דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט הָאבֶען גֶעמוּזְט דָארְטֶען גֶעשְׁלָאסֶען וֶוערְדֶען. אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען דִיא נַאסְטֶע גֶערוּפֶען רְחוֹב הָעֲסָקִים דָאס אִיז טַייטְשׁ גַאסְטֶע פוּן גֶעשֶׁעפְטִין.

דיא 3. נַאסְטֶע הָאט גֶעהֵייסֶען רְחוֹב הַבְּשָׂמִים אִין דֶער נַאסְטֶע אִיז גֶעוֶוען דֶער הַאנְדֶעל פוּן בְּשָׂמִים, פוּן דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט אַז מֶען אִיז גֶעקוּמֶען קַיין יְרוּשָׁלַיִם הַאנְדְלֶען בְּשָׂמִים הָאט מֶען נָאר דָארְט גֶעהַאנְדֶעלְט, אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען דִיא גַאסְטֶע גֶערוּפֶען רְחוֹב הַבְּשָׂמִים, דָאס אִיז טַייטְשׁ גַאסְטֶע פוּן בְּשָׂמִים.

דיא 4. נַאסְטֶע הָאט גֶעהֵייסֶען רְחוֹב הַחֲתָנִים, אִין דֶער נַאסְטֶע אִיז גֶעוֶוען עֶקְסְטְרֶע גֶעבֵּיידֶען אוֹיף הַחֲתוּנוֹת צוּ מַאכֶען רַייכֶע אוּנ אָרֶעמֶע כַּלּוֹת אוּנ חֲתָנִים הָאט מֶען אַלֶע דָארְט חֲתוּנָה גֶעמַאכְט, אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען דִיא גַאסְטֶע גֶערוּפֶען רְחוֹב הַחֲתָנִים דָאס אִיז טַייטְשׁ גַאסְטֶע פוּן חֲתוּנוֹת.

דיא 5. נַאסְטֶע הָאט גֶעהֵייסֶען רְחוֹב הַיְרָקוֹת. אִין דֶער נַאסְטֶע אִיז גֶעוֶועהן דֶער גְרוֹיסֶער מַארְק פוּן אַלֶע גְרִינְצַיינְגֶע. אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען דִיא גַאסְטֶע גֶערוּפֶען רְחוֹב הַיְרָקוֹת דָאס אִיז טַייטְשׁ גַאסְטֶע פוּן גְרִינְצַייג.

דיא 6. נַאסְטֶע הָאט גֶעהֵייסֶען רְחוֹב הָאוֹרְחִים. אִין דֶער נַאסְטֶע אִיז גֶעוֶוען עֶקְסְטְרֶע הַייזֶער וָואס אַלֶע אוֹרְחִים פוּן דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט וָואס זֶענֶען גֶעקוּמֶען קַיין יְרוּשָׁלַיִם זֶענֶען זַייא דָארְט אַיינְגֶעשְׁטַאנֶען מֶען הָאט זַייא גֶעגֶעבֶען בֶּעט-צַייג מִיט אַלֶער בֶּעדִינוּנְג אוּמְזָאנְסְט, לוֹיט יוּדִישֶׁער גֶעזֶעטְצֶע הָאט מֶען נִיט בֶּעדַארְפְט צוּ נֶעמֶען גֶעלְד, אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען דִיא גַאסְטֶע גֶערוּפֶען רְחוֹב הָאוֹרְחִים, דָאס אִיז טַייטְשׁ גַאסְטֶע פוּן אוֹרְחִים.

דיא 7. נַאסְטֶע הָאט גֶעהֵייסֶען רְחוֹב הַשְּׂמָחוֹת. דִיא גַאסְטֶע אִיז גֶעוֶוען נֶעבֶען בֵּית עָלְמִין. אַז מֶען אִיז צוּרִיק גֶעגַאנְגֶען פוּן

דעם בית עלמין, האט מען אויף דער גאססע געמאכט די שורה וואס דער אבל ר"ל געהט דורך נאך הלוית המת, איבער דעם האט מען די גאססע גערופען רחוב השמחות מיר זאללען האבען פרייד.

די 8. גאססע האט געהייסען רחוב הקדרים דארט איז געוועזען דער האנדעל פון אללע טעפער, איבער דעם האט מען די גאססע גערופען רחוב הקדרים. דאס איז טייטש גאססע פון טעפפער.

די 9. גאססע האט געהייסען רחוב הדגים. אין דער גאססע איז געוועזען דער גרויסער מארק פון פיש, איבער דעם האט מען די גאססע גערופען רחוב הדגים. דאס איז טייטש גאססע פון פיש.

4.

ווירד פאר געשטעלט דאס הויז וואס מען האט אויף גענומען דיא עדות לקידוש החודש.

אין דעם הויז וואס מען האט דיא עדות אויף גענומען לקידוש החודש זענען געזעסען אטהייל פון דיא סנהדרין וואו זייא האבען אויף גענומען דיא עדות וואס זענען געקומען זאגען אז זייא האבען געזעהען אויף גיין דיא נייע לבנה, מען זאל וויסען פינקטליך ווען דער מולד איז אונ ווען דער ערשטער טאג ראש חודש איז, אונ מען זאלל וויסען ווען עס געפאלט יום טוב, ווייל דאמאלס איז מען ניט בעקאנט גיוועהן אין דיא חשבונות פון מולדות נאר דורך דיא עדות האט דאס בית דין מקדש געוועהן דעם נייעם חודש.

5.

ווירד פאר געשטעלט דער טורם, אדער דאס גיוועהר הויז וואס מען האט עס גערופען מגדל אנטונינוס מארקוז.

דאס גיוועהר הויז פון דיא יודען האבען דיא חשמונאים בענריגדעט אונ האבען דארט געהאלטען דיא קליידער פון דעם

כֹּהֵן גָּדוֹל, נָאךְ דֶעם הָאט דֶער מֶלֶךְ הוֹרְדוֹס דֶעם טוּרְם פַאר בֶּעסֶערְט, אַז דֶער טוּרְם זָאל שִׁיצֶען דָאס בֵּית הַמִקְדָשׁ, אוּנ הָאט גֶעמַאכְט גַאנְץ אוֹיבֶען אַיין קֶאנִיגְלִיכֶע וָואהנוּנְג אוּנ הָאט דֶעם טוּרְם גֶערוּפֶען מִגְדַל אַנְטוֹנִינוּס מַארְקוּז, אוֹיף דֶעם נָאמֶען זַיין פְרַיינְד אַנְטוֹנִינוּס, זָאהן אֶפִּיפִּיוּס קֵייזֶער פוּן רוֹים.

6.

ווירד פֿאַר געשטעלט דער גרויסער פּאַליץ פֿון דעם קעניג הורדוס.

דֶער פַּאלִיץ פוּן דֶעם קֶענִיג הוֹרְדוֹס אִיז גֶעשְׁטַאנֶען 2000 אֵיילֶען פוּן דֶעם טוּרְם אַנְטוֹנִינוּס 4 שְׁטָאק הוֹיךְ אוּנְטֶען אִיז גֶעוֶועז דֶער גְרוֹיסֶער שְׁפַּאצִיר פַּאר דִיא הֶערְרֶן וָואס הָאבֶען בַּאדַארְפְט צוּם קֶענִיג, דָארְט אִיז גֶעוֶועז גְרוֹיסֶע וַוייסֶע מֶערְמִיל שְׁטֵיינֶערְנֶע זַיילֶען אוּנ מֶערְמִיל שְׁטֵיינֶערְנֶע שְׁטִיגֶען מִיט טַייעֶרֶע פַּארְצִיערוּנְגֶען, דָאס הָאט גֶעהֵייסֶען דִיא וַוארְט זַאלֶע, אוּנ אִיבֶּער דִיא טַייעֶרֶע וָואהנוּנְגֶען אִיז גֶעוֶועהן צְווֵיי גָאלְדֶענֶע דָאכֶער וָואס דָארְט הָאט גֶעוואוּנְט דֶער קֶענִיג הוֹרְדוֹס.

7.

ווירד פֿאַר געשטעלט דיא קינצלערישע וואַסערלייטונג פֿון דער שטאָדט ירושלים.

אוּנְטֶער דֶער עֶרְד פוּן דֶער גַאנְצֶער שְׁטָאדְט אִיז גֶעוֶועז זָאלְכֶע קַאנַאלֶען וָואס הָאבֶען זִיךְ בַּאגֶעגִינְט אֵיינֶער מִיט דֶעם אַנְדֶערְן, זֵייא זֶענֶען גֶעוֶועז פַאר פֶעסְטֶעט מִיט בְּלַייא אוּנ אוֹיבֶען מִיט עֶרְד, דִיא וַואסֶערְן זֶענֶען אַרוֹיף גֶעגַאנְגֶען גַאנְץ הוֹיךְ, דָאס וַואסֶער הָאט מֶען בַּאנִיצְט צוּ דֶעם בֵּית הַמִקְדָשׁ אָפּ צוּ וַואשֶׁען דִיא בְּרִיק פוּן דֶעם בְּלוּט פוּן דִיא קָרְבָּנוֹת, אִיבֶּער הוֹיפְּט הָאט דִיא וַואסֶער לֵייטוּנְג גֶעשִׁיצְט דִיא דְרַייא פֶעסְטוּנְגֶען וָואס זֶענֶען גֶעשְׁטַאנֶען אַרוּם דִיא מוֹיעֶרְן פוּן יְרוּשָׁלַיִם, אַז דֶער פַיינְד אִיז גֶעשְׁטַאנֶען אוֹיף אַיין אָרְט 22 יָאהְר אוּנ הָאט זִיךְ גֶעשְׁלָאגֶען מִיט דִיא יוּדֶען, אוּנ הָאט נִיט גֶעקֶענְט אַרַיין קוּמֶען אִין דֶער שְׁטָאט עֶס אִיז גֶעוֶועז זָאלְכֶע בֶּעהַאלְטֶענֶע רִיגֶעל וָואס עֶס הָאט קֵיין

איינציגער ניט געוואוסט דיא אפנונג, נאר דיא כהנים אונ לוים. ווען דער פיינד איז שוין נאר ארויף אויף דעם פעסטונג האט מען דיא געהיימע ריגעל ארויס געצויגען האט זיך געעפינט דיא נאנצע וואססער לייטונג, וואס האט געצויגען וואסער פון דעם טייך וואס מען רופט איהם נחל קדרון, וואס ער שליסט זיך מיט דעם גרויסען מעער, אזוי האט דאס וואססער באלד פאר טרונקען דעם גאנצען פלאטץ מיט דיא מענשען אונ דאס געוועהר. ביז אין צוויא שטונדען האט מען ניט אן געזעהען וויא דאס גאנצע חיל איז אהין געקומען, אונ דער נאך האבען זייא געהאט איינע אפנונג וואס מען האט דאס וואסער אפ געלאזט.

8.

ווירד פאר געשטעלט דער גרויסער טורם פון אנטיוכוס.

דער טורם פון אנטיוכוס, איז געוועען צו שיטצען פאר דעם פיינד, דער טורם איז געוועען מיט שטיינער פון 40 איילען הויך, אונ מיט פערשיעדענע געוועהרין, דארט האט מען געהאלטען דיא אללע זאכען וואס מען האט אוועק גענומען ביי דעם פיינד.

9.

ווירד פאר געשטעלט דער רוימישער פאליץ מיט דעם רעמישען קאנסול.

ביי דעם צווייטען בית המקדש איז שוין דיא שטאדט ירושלים געוועזען אונטערן שוטץ פון דעם רוימישען קייזער, אונ ער האט דארט געהאלטען איין קאנסול.

10.

ווירד פאר געשטעלט דיא געווינערין הייזער.

עס איז געוועזען 40 הייזער וואס דיא ווייבער פון דיא כהנים אז זייא האבען באדארפט צו האבען דיא קינדער זענען זייא געקומען אין דיא הייזער אונ האבען דארט געהאט דיא קינדער אונ מען האט זייא דארט אויף געצויגען ביז 8 יאהר,

מְען הָאט זִיךְ מִיט דִיא קִינְדֶער בֶּעדִינְט צוּ דֶעם אַש פוּן דֶער פָּרָה אֲדוּמָה אוּנ סוּכּוֹת צוּ נִיסוּךְ הַמַיִם.

11.

ווירד פאַר געשטעלט דיא טעכנישע הייזער.

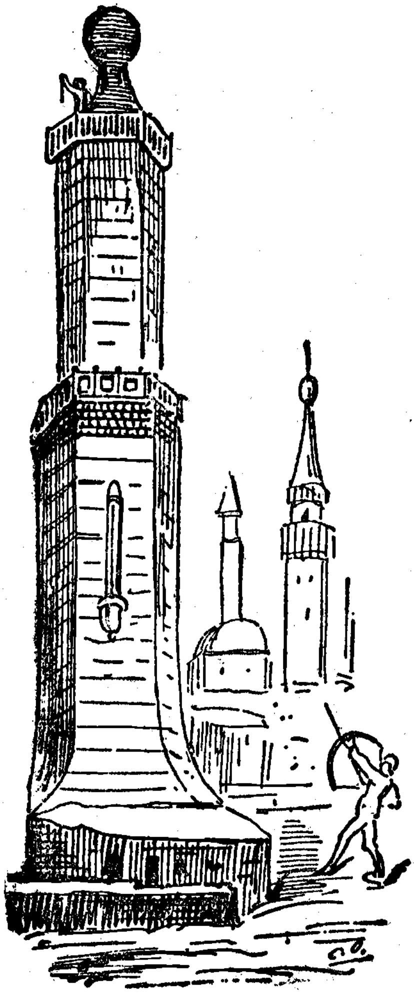

עֶס אִיז גֶעוֶוען 20 הַייזֶער וָואס מֶען הָאט דָארְט גֶעלֶערְנְט פֶערְשִׁיעדֶענֶע מְלָאכוֹת, אוּנ אִיבֶּערְהוֹיפְּט הָאט מֶען דָארְט

גֶעלֶערְנְט שִׁיסֶען , צִיעלֶען מִיט אֵיין פַייל , דֶען עֶס אִיז גֶעוועֶזֶען דִיא גֶעזֶעטְצֶע אַז אֵיין יוּנְגֶער כֹּהֵן הָאט גֶעוואָלְט ווערֶען אֵיין מִיט־גְלִיעד ער זָאל מַאכֶען דִיענְסְט מִיט דִיא כֹּהֲנִים , הָאט ער גֶעמוּזְט בַּייא לֶעגֶען אַנְזַאמֶען פוּן גֶעשִׁיקְלִיכְקֵייט , אִיז גֶעוועֶזֶען דָארְט אֵיין הוּיכֶער טוּרְם פוּן 100 אֵיילֶען , אִיז אוֹיף דֶעם טוּרְם גֶעשְׁטַאנֶען אֵיין כֹּהֵן אוּנ הָאט גֶעהַאלְטֶען אֵיין הָאר אִין דֶער הַאנְד אוּנ אַז דֶער יוּנְגֶער כֹּהֵן הָאט פוּן אוּנְטֶען גֶעצִיעלְט אִין דֶער הָאר אוּנ הָאט דִיא הָאר מִיט דֶער פַייל גֶעשְׁפַּאלְטֶען הָאט מֶען אִיהם שׁוֹין צוּ גֶענוּמֶען צוּ דִיא כֹּהֲנִים , אוּנ אַז נִיט הָאט עֶר גֶעמוּזְט צוּרִיק גֶעהן צוּ דִיא פִּרְחֵי כְּהוּנָה , אוּנ הָאט גֶעוואַרְט בִּיז יו"ט , דֶען דִיא פְּרָאבֶּע הָאט מֶען אַלֶע יו"ט גֶעמַאכְט , ווען מֶען אִיז גֶעקוּמֶען עוֹלֶה רֶגֶל זַיין הָאט מֶען בַּאדַארְפְט מֶעהר כֹּהֲנִים ווַייל עֶס אִיז גֶעקוּמֶען מֶעהר מֶענְשֶׁען פוּן דִיא גַאנְצֶע וועֶלְט מַקְרִיב זַיין קָרְבָּנוֹת .

12.

ווירד פאָר געשטעלט דיא שפיטאָלער .

עֶס אִיז גֶעוועֶזֶען 40 קְרַאנְקֶען הַייזֶער פַאר אָרֶעמֶע אוּנְד רַייכֶע , מִיט אַלֶע פֶערְשִׁיעדֶענֶע דָאקְטוֹירִים מִיט אַפְּטֵייקֶען מִיט פִיעל רֶעטוּנְג פִיר צוּפַאל עֶס זָאל שְׁנֶעלל צוּ גֶעהן .

13.

ווירד פאָר געשטעלט דיא יתומים הייזער .

עֶס אִיז גֶעוועֶזֶען 12 ווַייזֶען הַייזֶער , דָאס הֵייסְט פַאר אָרֶעמֶע יְתוֹמִים , בְּלִינְדֶע שְׁטוּמֶע אוּנְד קְרוּמֶע , מֶען הָאט זַייא פֶערְזָארְגְט מִיט אַלֶע בַּאדֶערְפְנִיש בִּיז זַייא זֶענֶען גֶעזוּנְד גֶעווָארֶען , אוּנ בִּיז זַייא זֶענֶען אַהֵיים גֶעגַאנְגֶען , הָאט מֶען דָארְט זַייא גִיפְלֶעגְט .

14.

ווירד פאָר געשטעלט דיא בתי מדרשים .

400 בָּתֵּי מִדְרָשִׁים אִיז גֶעוועֶן אִין יְרוּשָׁלַיִם , גְרוֹיסֶע יְשִׁיבוֹת

מִיט רַבָּנִים אוּנ פַּאר מִיטֶלֶע, אוּנ פַּאר קְלֵיינֶע קִינְדֶער אִיז גֶעוֶועֶן עֶקְסְטִיר.

15.

ווירר פאָר געשטעלט דער הר הזיתים.

2000 אֵיילֶען וַוייט פוּן יְרוּשָׁלַיִם אִיז גֶעוֶועֶן דֶער אַלְיוֶועֶנ-בֶּערְג, דָאס אִיז דֶער הַר הַזֵיתִים. אוֹיבֶּען אוֹיף דֶעם בַּארְג אִיז גֶעוֶועֶן אֵיין עֶקְסְטִיר אָרְט צוּ פַאר בְּרֶענֶען דִיא פָּרָה אֲדוּמָה. צוּ דֶעם אַשׁ הָאט מֶען בֶּענִיצְט דִיא קִינְדֶער פוּן דִיא כֹּהֲנִים פָּאר 8 יָאהְר, וָואס מֶען הָאט זֵייא אוֹיף גֶעצוֹיגֶען אִין דִיא קְלִינִיקֶעס וָואס אִיךְ הָאבּ אוֹיבֶּען גֶעשְׁרִיבֶּען. זֵיי הָאבֶּען גֶעטְרָאגֶען דָאס אַשׁ אִיבֶּער דֶער קִינְצְלִירְשֶׁער בְּרִיק, עֶס זָאל נִיט שַׁאדֶען קֵיין קֶבֶר הַתְּהוֹם. דֶען אֵיין קֶבֶר פוּן אֵיין מֵת אִיז מְטַמֵא דָאס אַשׁ, אוּנ דִיא בְּרִיק וֶועל אִיךְ וַוייטֶער בֶּעשְׁרַייבֶּען.

16.

ווירד פאָר געשטעלט דיא הייליגע קברים וואָס זענען ארום דעם הר הזיתים. פון דיא נביאימס צייטען ביז היינטיגען טאָג.

1. קִבְרֵי מַלְכוּת בֵּית דָוִד אוֹיף דֶעם בַּארְג צִיוֹן. 2. דֶער קֶבֶר פוּן חוּלְדָה הַנְבִיאָה ע"ה. 3. דֶער קֶבֶר פוּן רַבֵּינוּ מָרְדְכַי. 4. דֶער קֶבֶר פוּן רַבֵּינוּ קְלוֹנִימוּס (עֶר הָאט פַארְלַאנְגְט מֶען זָאל אִיהְם נָאךְ זַיין לֶעבֶּען פַארְשְׁטֵיינֶען זָא הָאט מֶען עֶס אוֹיךְ גֶעטְהוּן). 5. קֶבֶר פוּן הָרַב גֶט פָּשׁוּט. 6. דֶער שְׁטֵיין וָואס דִיא כַּשְׂדִים הָאבֶּען אוֹיף אִיהְם גֶעשָׁאכְטֶען (אָהנֶע צָאהל) יוּדִישֶׁע קִינְדֶער אִיבֶּער דֶעם בְּלוּט פוּן זְכַרְיָה הַנָבִיא. 7. דֶער גְרוּבּ (וָואס מֶען הָאט דָארְט אַוֶועק גֶעגָאסֶען בְּלוּט פוּן דִיא קָרְבָּנוֹת) אָדֶער פוּן דִיא הֲרוּגִים פוּן נְבוּזַרְאֲדָן. 8. דָאס קֶבֶר פוּן הָאִשָּׁה בֵּיילָא אֵשֶׁת הַגָאוֹן בַּעַל הסמ"ע. 9. דָאס קֶבֶר פוּן הָרַב בַּעַל זֶרַע אַבְרָהָם. 10. דָאס פְּרַייהוֹיז פוּן עוּזִיָהוּ וָואס עֶר אִיז גֶעוֶועזֶען

מצורע (דאָרט איז ער געוועזען ביז זיין שטאַרבען). 11 דאָס קבר פון עוזיהו אין זיינעם גאַרטען. 12 דער דענקמאַהל פון אבשלום (וועלכעס ער האָט איהם זיך פאר בערייטעט ביי זיין לעבען. 13 דאָס קבר פון הרב מהר"ם גאַלאַנטי. 14. דאָס קבר פון הרב הגאון מהר"ת אבולעפיא. 15 דאָס קבר פון הרב די לונזאַנו. 16 דאָס קבר פון הרב פרי חדש. 17 דאָס קבר פון הרב פרי תואר. 18 דאָס קבר פון הרב חזון נחום. 19 דאָס קבר פון הרב בתי כהונה. 20 דאָס קבר פון הרב אדמת הקודש. 21 דאָס קבר פון הרב פרי הארץ. 22 דאָס קבר פון הרב פרי האדמה. 23 דאָס קבר פון הרב שמע יעקב. 24 דאָס קבר פון הרב נחפה בכסף. 25 דאָס קבר פון הרב גט מקושר. 26 דאָס קבר פון הרב בית לחם יהודה. 27 דאָס קבר פון הרב המופלג ח"ק מהר"ח ן' עיטר. 28 דאָס קבר פון הרב ר' גדליהו חיון. 29 דאָס קבר פון הרב מו"ה שלום שרעבי. 30 דאָס קבר פון הרב הגדול מו"ה אברהם חנניה תלמידו של מהרי"ט הזקן. 31 דאָס קבר פון הרב בעל קרבן אהרן. 32 דאָס קבר פון זיין זאהן מו"ה דוד ז"ל. 33 דאָס קבר פון הרב הצדיק מו"ה גרשון ז"ל קיטיביר (ונכדו). 34 דיא הייל פון ר' יהודה החסיד. 35 דיא הייל פון דיא נביאים חגי זכריה ומלאכי. 36 דאָס קבר פון ישעיה הנביא. 37 דיא הייל פון כלבא שבוע. 38 דיא הייל פון נקדימון בן גוריון. 39 דיא הייל פון שמעון הצדיק. 40 דיא הייל פון 70 סנהדרין. 41 דיא הייל פון בנימין בן יעקב אבינו. 42 דיא הייל פון קיש אונד זיין זוהן שאול אונד יהונתן.

17.

ווירד פאר געשטעלט דער בארג ציון וואָס דוד המלך ע"ה האָט געקויפט בייא ארונה אונ דיא מויערן פון ציון מיט דיא 4 טויערן.

40 ארום דעם בארג ציון איז געוועזען איין הויכע מויער פון

אײלען דיק אין מִזְרָח זַייט אונ אין דָרוֹם זַייט איז גֶעוֶועז פִיער טױעֶרְן. דֶעם עֶרְשְׁטֶען טױעֶר הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ גֶערוּפֶען הַסוּר װײל דֶער װֶעג הָאט גֶעפִירְט צוּ דֶעם בַּאֶרְג מוֹרִיָה.

דֶעם 2 טױעֶר הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ גֶערוּפֶען שַׁעַר צִיוֹן, װײל דוּרְךְ דֶעם טױעֶר איז גֶעוֶוען דֶער הױפְּט גַאנְג צוּא דֶער שְׁטָאדְט צִיוֹן.

דֶעם 3 טױעֶר הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ גֶערוּפֶען יְרִיאֵל אָדֶער עֲזָאזֵל, װײל דֶער װֶעג דוּרְךְ דֶעם טױעֶר איז גֶעגַאנְגֶען צוּ דֶער מִדְבָּר יְרִיאֵל װָאס מֶען הָאט אַהִין גֶעפִירְט דֶעם שָׂעִיר הַמִשְׁתַּלֵחַ אוּם יוֹם כִּפּוּר לַעֲזָאזֵל.

דֶעם 4 טױעֶר הָאט מֶען גֶערוּפֶען שַׁעַר חַטָאת װײל דוּרְךְ דֶעם טױעֶר הָאבֶּען דיא יוּדֶען דֶעם קָרְבַּן חַטָאת גֶעבְּרַאכְט איז בֵּית הַמִקְדָשׁ אַרַיין.

18.

װירד פַאר נעשטעלט דער פּאליץ פוּן שלמה המלך ע"ה

װאָס ער האָט געהייסען בית יער הלבנון.

דֶער פַּאלִיץ הָאט גֶעהֵייסֶען בֵּית יַעַר הַלְבָנוֹן. נִיט װײל עֶר איז גֶעשְׁטַאנֶען אין װַאלְד לְבָנוֹן, נָאר װײל דֶער פַּאלִיץ איז גֶעוֶוען אַזוֹי קִינְצְלֶערִישׁ גֶעמַאכְט װָאס מֶען קֶען גָאר נִיט בֶּעשְׁרַייבֶּען זַיין שֶׁאנְקֵייט אונ דיא שֶׁאהֶנֶע בֵּיימֶער װָאס עֶס הָאט אַרוּם דֶעם פַּאלִיץ גֶעוַואקְסֶען. עֶר איז גֶעוֶוען גֶעבּױעֶט מִיט זֶעהר פִיעל טַייעֶרֶע מַארְמָאר שְׁטֵיינֶערְנֶע זַיילֶען מִיט גָאלְדֶענֶע גֶעזִימְסֶען װָאס עֶס הָאט אַזוֹי גֶעבְּלֶענְדֶעט דיא אױגֶען װיא אֵיין שֶׁאהן װַאלְד. אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען דֶעם פַּאלִיץ גֶערוּפֶען בֵּית יַעַר הַלְבָנוֹן.

19.

ווירד פאר געשטעלט דיא וואהנונג וואס שלמה המלך האט געוואהנט, מיט דעם ווארט זאאלע.

דער פאלין וואס שלמה המלך האט געוואהנט האט געהאט 4 שטאק. אין פראנט איז געוועזן איין ווארטזאלע פון 50 איילען לאנג אונ 30 איילען ברייט. אין דיא זאלע האבען געווארט דיא מענשען וואס האבען געהאט משפטים ביא דיא סנהדרין. פון דער זאאלע זענען זייא דורך געגאנגען דורך דעם טייערען גארטען, אזוי וויא עס ווירד ווייטער בעשריבען זיין אונ פון גארטען זענען זייא אריין געקומען צו דיא סנהדרין. אין דעם גארטען זענען זייא אריין געקומען צו דיא סנהדרין. אין דער ווארטזאאלע איז געוועזן אויף דעם סאפיט אויסגעשניצט אללע 12 מזלות, אונ אויף דיא וואנד איז געוועזן אויסגעשניצט אלע באשעפענישען פון דער גאנצער וועלט, חיות, עופות, אונ אויך אלע באשעפענישען פון דעם ים, אונ יעדעם באשעפעניש וויא אזוי עס ווערט געבוירען, אונ וויא עס ווערט פאר לוירען, אונ אויך דער מענש וויא ער ווערט געבוירען, אונ וויא ער ווערט פאר לוירען. דער מענש וואס איז געוועזן אין דיא ווארט-זאאלע האט ער געקאנט קוקען 3 טאג אונ זיך ניט זאט אן קוקען. דאס איז דאדורך געמאכט געווארען דער מענש זאל זיך איין מוסר ארויס נעמען אונ זאל ניט פארלאנגען קיין גזילה אונ זאל עהרליך טענה'ן, אונ אויך אז ער האט זיך פאר קוקט אויף דיא וואונדערבארע זאכען האט ער פארגעססען פון זיין משפט. אונ דיא טענות וואס ער האט זיך אוים געשטעלט האט ער פאר-געסען אונ באלד האט מען איהם גערופען צום משפט האט ער שוין געמוזט טענה'ן דעם אמת.

20.

ווירד פאר געשטעלט דיא קינצלערישע שטיגען וואס זענען געוועזען ביי דער ווארטזאלע.

אין דער ווארט-זאאלע איז געוועזען שטיגען ארויף צו געהן צו שלמה המלך. דיא שטיגען האט מען אבער גאר ניט אן געזעהען. דיא ווענט זענען געוועזען גאנץ פערמאכט, נאר עס איז געוועזען אין דער וואנד איין קנאפ מיט איין געשטאלט פון איין קאלביל, האט מען דארט איין דריק געטהון האט זיך גיעפינט איין שטיינערנע טרעפ פון איין האלבע אייל ברייט אונ אנדערהאלבען איילען לאנג. אונ וויא ער איז ארויף געשטיגען אויף דער אנדערע טרעפ האט זיך דיא דריטטע גיעפינט. אונ דיא צווייטע האט זיך אונטער איהם אויף געשטעלט בכדי ער זאל ניט ארונטער פאלען. אונ ביי דער פיערטער טרעפע האט זיך שוין דיא ערשטע גאנצליך פאר מאכט. אזוי זענען געוועהן דיא טרעפין געמאכט ביז אויף דעם פירטען שטאק, אונ אז עס איז געוועזען פיעל מענשען האט מען גיקענט עפינען אללע שטיגען.

21.

ווירד פאר געשטעלט דער גריסטס זאאל פון שלמה וויא דיא סנהדרין זענען געזעסען.

דיא זאאל וואס דיא סנהדרין זענען געזעסען האט געהאלטין 30 איילען לאנג אונ 20 איילען ברייט. איין זייט פון דעם זאאל איז געוועזען האלב רונד. ווייל דיא סנהדרין זענען געזעסען האלב רונד. אונ געגען זייא זענען געשטאנען דיא בעלי דינין אונ תלמידי חכמים. פערצופאל אז עס איז ה״ו פארגעפאלען מען האט בעדארפט איינעמס שטעלע צו פערטרעטען. איז געוועהן אן בעגרייט תלמידי חכמים. אונ צווייא טריבונאל שרייבער. וואס

זייא האבען געשריבען דיא טענות. אונ וואס דיא עדות האבען געזאגט. אונ דעם פסק וואס מען האט ארויס געגעבען.

22.

ווירד פאר געשטעלט דער וואונדערבארער גארטען פון שלמה המלך.

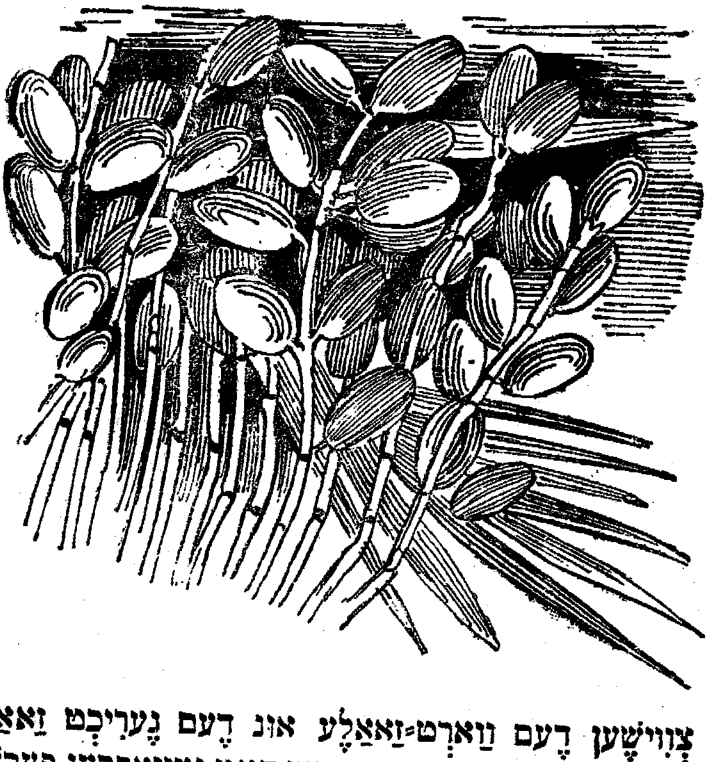

צווישען דעם וואַרט-זאַאלע אונ דעם געריכט זאַאלע איז געוועזען דער גארטען. אין דעם גארטען האט געוואקסען פערשידענע קרייטער מיט דיא גראזען וואס האבען ענטדעקט אלע געהיימניסע פון דעם מענטש. וואס ער האט געוואלט פאר לעגען פאלשע טענות. היינו אז ער האט זיך אנגעגרייט פאלשע טענות כדי ער זאל געווינען דאס משפט. אז ער איז דורך געגאנגען דיא קרייטער מיט דיא גראזען. האט ער פאר געסען זיינע פאלשע

טענות. אונ אז ער איז געקומען פאר דיא סנהדרין האט ער געפלוידערט וואס עס האט גאר ניט גיקערט צו דעם משפט. האט מען שוין פאר שטאנען אז ער האט געוואלט פאלש טענה'ן דען דיא קרייטער מיט דיא גראזען האבען איהם דעם קאפ פאר דרייט. אונ אז איינער האט אזוי געטהון דריי מאל איז ער גענצליך משוגע געווארען. אז עס האט איהם קיין דאקטאר ניט גיקענט העלפען.

23.

ווירד פאר געשטעלט דיא בלאטער פון דעם גארטען וואס דיא סנהדרין האבען בעניצט.

אין דעם גאָרטען וואָס איך האָב אויבען בעשריבען האָט געוואַקסען זאַלבע בלעטער אַז יעמאַנד האָט געוואָלט פאַלש שווערען. פאַר דער שבועה האָט דער גראָסטער פון די סנהדרין גענומען איין בלאַט אין דיא האַנד אַריין אונ האָט איהם פאָר געלייענט דיא גאַנצע פאָר שריפט פון דער שבועה אַז ער זאָל וויסען אַז ער וועט בעשטראָפט ווערען עקסטער פאַר דעם וואָס עס וועט דורך איהם פאַרדאָרבען ווערין אַזוי איין טייער בלאַט אונ אַז ער האָט דאָס אָבער ניט געהערט אונ האָט דיא שבועה אָן גענומען. האָט מען איהם ווידער פאָר געלייענט שוין די גאַנצע שבועה. אַז ער שווערט ביי דעם גאָט ברוך הוא וואָס ער האָט דיא גאַנצע וועלט הימעל אונ ערד אונ אַלע באַשעפעני'שען פון דער וועלט בעשאַפען. אונ דער גרעסטער פון דיא סנהדרין האָט איהם דאָס בלאַט אין דיא הענד געגעבען אונ אַזוי וויא ער האָט איין געפאַסט אין זיין האַנד דאָס בלאַט איידער ער האָט נאָך אָן געהויבען צו שווערין. אימפאַל ער האָט געוואָלט פאַלש שווערין, איז דאָס בלאַט תיכף פאַר ענדערט געוואָרען אונ אַלע פאַרבען זעהר פאַר דאָרבען אונ דאָס בלאַט האָט זיך באַלד ביי איהם אין דער האַנד צו זאַמען געראָלט אַזוי וויא איין שטעקען האָט מען שוין געזעהען ער וויל פאַלש שווערין. האָט מען איהם שוין גענומען אונ איין געשלאָסען תפוס ביז מען האָט איהם דן געוועזען.

24.

ווירד פאַר געשטעלט דיא רויזען פון דעם גאָרטען.

אַז עס איז פאָר געקומען פאַר דיא סנהדרין איין משפט פון ברידער וואָס האָבען איינעם פון דיא ברידער געוואָלט אויס שטויסען פון ברודער שאַפט. זייא האָבען גע-טענה'ט אַז ער איז ניט קיין ברודער. האָט מען זייא דורך געפיהרט דורך דיא רויזען. וויא באַלד ער איז ניט געוועזען קיין ברודער האָבען זיך

דיא בלעטליך פון דיא רויזען אפ געשייט איינס פון דעם אנדערן האט מען תיכף ערקענט אז ער איז ניט קיין ברודער. אונ אז דיא בלעטליך האבען זיך ניט אפ געשייד אונ זענען געבליבען אזוי וויא זייא זענען געוועזן האט מען געוואוסט אז ער איז אמת איין ברודער.

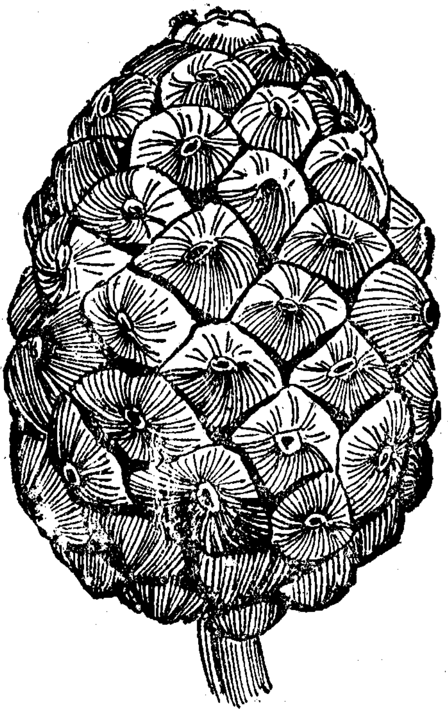

26.

ווירד פאר געשטעלט דיא סגולות פון דעם גארטען.

אז איינע האט ניט געהאט קיין קינדער אדער זיא האט שווער קינדער אויף געצויגען. אדער אז איהר מאן איז אוועק פון איהר מעבר לים אונ זיא האט ניט געוואוסט אויב ער לעבט. איז געוועזן אין דעם גארטען זאלכע קרייטער וואס עס האט געהיילט אונ האט געהאלפען צוא אלעם אין דער וועלט. דיא קרייטער האבען אין זיך געהאט איין כח המושך. וואס עס האט געקענט בעציהען איין מענש פון עק וועלט מיט גרוים ישוב הדעת

האבען זייא אין געזעהען אז מען דארף דאס טאהן. האבין זייא אלעם געטהון. וויא אזוי דיא קרייטער ווערין גערופען וועל איך דייטליך בעשרייבען אין דעם דריטען טהייל וואס עס ווערט אן גערופען פרדס שלמה דארט ווירד שוין זיין בעשריבען וויא דיא קרייטער הייסען יעדעם בלאט עקסטיר אונ וויא אזוי מען האט געטהון מיט זייא. אזוי וויא איך האב עס ארויס גענומען פון דיא ארגינאלען. אונ פון דיא ענגלישע שריפטען פון דעם וואטיקאן.

Wylolfan die Book Laef 46.

27.

###ווירד פאַר געשטעלט דיא שטיגען פון דעם זאאַל וואָס שלמה המלך עליו השלום איז געזעסען.

אִין דֶעם סַאלָאן וָואס שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע״ה אִיז גֶעזֶעסֶען וֶוענֶען גֶעוֶוען דִיא שְׁטִיגֶען אַרוֹיף צוּ גֶעהֶן אִין דֶער הֵייךְ, אַזוֹי וִויא מִיר הָאבֶּען אוֹיבֶען בֶּעשְׁרִיבֶּען בַּייא דֶעם וָוארְט זַאאַל.

28.

ווירד פאַר געשטעלט דיא שטיעל פון שלמה המלך ע״ה.

אִין דֶעם סַאלָאן וואו שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע״ה אִיז גֶעזֶעסֶען אִיז נָאר גֶעשְׁטַאנֶען זַיין שְׁטִיהל. וִויא אִיךְ וֶועל דִיא שְׁטִיהל עֶקְסְטִיר בֶּעשְׁרַייבֶּען. דִיא שְׁטִיעל אִיז גֶעוֶוען פוּן הֶעלְפַאנְד בֵּיין מִיט דֶעם טַייעֶרְסְטֶען גָאלְד פוּן דֶער וֶועלְט, דָאס גֶעשְׁטַאלְט פוּן דֶער שְׁטִיהל אִיז גֶעוֶוען אַזוֹי וִויא אֵיין גְרוֹיסֶע גֶערִיכְטְס שְׁטוּהל דִיא שְׁטוּהל הָאט גֶעהַאט זֶעקְס שְׁטִיגֶען וָואס שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע״ה אִיז מִיט דִיא שְׁטִיגֶען אַרוֹיף גֶעגַאנְגֶען אוֹיף דֶער שְׁטוּהל. אוֹיף יֶעדֶע שְׁטִיעג אִיז גֶעוֶוען אוֹיף בֵּיידֶע זַייטֶען צוּ צְוֵויי גָאלְדֶענֶע לֵייבֶּען. אוֹיף בֵּיידֶע לֶעהנֶען אִיז גֶעוֶוען צְוֵויי גָאלְדֶענֶע לֵייבֶּען. אוּנ אוֹיף דֶעם זִיטְץ אִיז גֶעוֶוען צְוֵוייא הֶענְד פַאר שְׁפְּרֵייט וָואס זַייא הָאבֶּען דֶעם קֶענִיג גֶעהַאלְטֶען אוּנ אוֹיף זַייא גֶעזֶעסֶען, אוּנ אוֹיף דֶער אוּנְטֶער לֶעהנֶע פוּן דֶער שְׁטוּהל אִיז גֶעוֶוען אֵיין קָאפּ פוּן אֵיין קָאלְבִּיל מִיט דֶעם פָּנִים צוּ דֶער זַאאַל. אוּנ דָאס אַלְלֶעס אִיז גֶעוֶוען אוּים דֶעם טַייעֶרְסְטֶען גָאלְד. דֶער מֶלֶךְ אַלֵיין הָאט נִיט בֶּענִיצְט קֵיין קְרַייטֶער פוּן דֶעם גָארְטֶען. עֶר הָאט אַלְלֶעס גֶעוואוּסְט דוּרְךְ דִיא לֵייבֶּען אוּנ דוּרְךְ דֶעם קָאפּ פוּן דֶעם קָאלְבִּיל מֶען הָאט פַאר אִיהם נִיט גֶעקֶענְט פַאר הוּילֶען קֵיין שׁוּם זַאךְ אִין דֶער וֶועלְט וָוארוּם אִין אֵיין אוֹיגֶענְבְּלִיק הָאט עֶר אַלְלֶעס גֶעוואוּסְט.

29.

ווירד פאַר געשטעלט דער פלאַטץ פון בתיה בת פרעה.

אין דער וואהנונג פון דיא טויזענד ווייבער איז געוועזן דיא וואהנונג פון דער קעניגין בתיה דיא טאָכטער פון פרעה. איהר גאָרטען איז געוועזן אויף דעם דאַך.

30.

ווירד פאַר געשטעלט דיא וואהנונג פון דיא טויזענד ווייבער.

עס איז געוועזן איין ציטאַדעלע וואס מען האט עס גערופען בית המלוא של בת פרעה. עס איז געוועזן אין באַרג אַרום געמויערט אַזוי וויא איין פעסטונג. אונ דאָרט איז געוועזן דיא וואהנונג פון אַלע טויזענד ווייבער פון שלמה המלך ע"ה. דרייא הונדערט ווייבער זענען געוועזן פון קעניגליכע פאַמיליען. אונ זיבען הונדערט זענען געוועזן ניט פון קעניגליכען בלוט. יעדע האט זיך איין עקסטרע וואהנונג געהאט, דיא וואהנונג איז געוועזן לויט איהר שאַטץ וויא עס איז איהר געקומען. זייא זענען ניט געוועזן אַלע גלייך. דיא איבעריגע זענען געזעסען יעדע נאָך איהר האָכהייט אונ נאָך איהר שאַטץ.

31.

ווירד פאַר געשטעלט דער גאָרטען מיט דער וואָהנונג פון בתיה בת פרעה.

אויבען איבער דעם באַרג איז געוועזן עקסטרע שטיינערנע טרעפען. אונ גאַנץ אויבען איז געשטאַנען איהר פאַליץ עקסטיר. 40 איילען לאַנג אונ 30 איילען ברייט. אונ דער גאַנצער פאַליץ איז געוועזן געמויערט פון טייערע מלאכית שטיינער. אונ אויף דעם דאַך איז געוועזן געפלאַנצט איין אַזיאַטישער גאָרטען פון לולבים מיט אתרוגים. קיין איינציגער מענש האט ניט בעדאַרפט אהין צו טרעטען. דיא בעדינונג איז געוועזן נאָר פון דאַמען.

אִין דִיא װֶענְד הָאט דֶער מֶלֶךְ אַיינְגֶעזֶעצְט 185 זַיילֶען פוּן טַייעֶרֶע בְּרִילַאנְטֶען. װָאס מֶען רוּפְט עֶס לַאפִּים לַאזַארֶעם אִין גְרִיכִישֶׁער שְׁפְּרַאכֶע דָאס אִיז אֵיין גַאנְץ טַייעֶרֶער שְׁטֵיין.

32.

דֶעם פַּאלִיץ הָאט מֶען גֶערוּפֶען אַרְמוֹן הַמַלְכָּה בַּתְיָה בַּת פַּרְעֹה אוּנ אוֹיבֶּען דֶעם גָארְטֶען הָאט מֶען גֶערוּפֶען גַן הַמַלְכָּה שֶׁל הָאַרְמוֹן.